

آزمون الگوی واحد (UM) عرضه کار خانوار

لیلاسادات زعفرانچی*

تاریخ وصول: ۱۳۹۸/۰۲/۰۸ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۷/۲۹

چکیده

از اهداف اصلی متخصصین بازار کار بررسی تطابق الگوهای مختلف اقتصادی با داده‌های موجود و شناسایی برترین الگو جهت برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری، و پیش‌بینی است. بر این اساس کشف رفتار و تعاملات بین اعضاء می‌تواند بر فرآیند مصرف، عرضه کار و سایر تصمیمات این نهاد و از این رو بر رفاه خانوار تاثیر گذار باشد. تغییر الگوی زندگی خانوادگی از یک نفر شاغل به اشتغال هر دو زوج، الگوی ثابت مردسرپرست خانوار و زن خانه دار را دستخوش تغییرات کرده است. تغییرات وسیع تکنولوژی و ارتقاء تحصیلات زنان، شهرنشینی، افزایش هزینه خانوار، دگرگونی نقش در خانوار و ... بستر افزایش عرضه کار بازاری زن و شوهر را بطور همزمان فراهم نموده است و لذا بررسی رفتار عرضه نیروی کار زوجین، از جمله مسائل مهم سیاستگذاری در بازارکار محسوب می‌شود. در اکثر ادبیات اقتصاد خرد نئوکلاسیک رفتار تصمیم‌گیری زوجین در خانوار بر اساس الگوی واحد (Unitary Model) تجزیه و تحلیل می‌گردد. این الگو با پایه‌گذاری ادبیات اولیه توسط ساموئلسون (۱۹۵۶) و گسترش آن توسط بکر (۱۹۷۳) شناخته می‌شود. در الگوی واحد (UM) از ابزار اقتصاد نئوکلاسیک برای کشف ارتباطات عرضه نیروی کار استفاده شده و خانوار به عنوان یک واحد، حداکثر سازی تابع رفاه جمعی (Social welfare function) - جمع توابع مطلوبیت اعضا- با قید محدودیت بودجه کل را هدف قرار می‌دهد. از نیازهای اساسی هر الگوی ایستا و پویا، ایجاد شرایط مناسب دربرآورد تجربی به شمار می‌رود. از این زاویه الگوی واحد (UM) با معرفی محدودیت‌های قابل آزمون، قدرت شناسایی رفتار عرضه نیروی کار خانوار را در غالب فروضی خاص فراهم آورده است. می‌توان نتیجه گرفت خلاصه عرضه کار الگوی واحد (UM) دارای دو مجموعه از قیود اصلی قابل آزمون است: تجمیع درآمد (Income pooling) و تقارن اثرات دستمزدی (Symmetry of wage effects).

پژوهش حاضر در تلاش است تا با آزمون قیود اصلی الگوی واحد (UM)، قابلیت این الگو را در شناسایی رفتار عرضه نیروی کار خانوار کشور بررسی نماید. این امر می‌تواند اطمینان سیاستگذار بازار کار را در بکارگیری الگوی نئوکلاسیک جهت تعیین وضعیت موجود و پیش‌بینی وضع مطلوب فراهم آورد. در این راستا در گام اول، الگوی عرضه نیروی کار زوجین - هر دو شاغل و دارای درآمد غیر کاری- بر اساس طرح آمارگیری هزینه - درآمد خانوار شهری و روستایی در سال ۱۳۹۲ برآورد گردیده است. تخمین توابع عرضه ساعات کار زوجین هر دو شاغل و دارای درآمد غیر کاری

* استادیار اقتصاد، پژوهشکده اقتصاد و مدیریت، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تهران، ایران.

(lailasz@yahoo.com)

متفرقه) با توجه به روش‌های آماری و اقتصادسنجی قابل ملاحظه در دوزیر مجموعه خطای در اندازه‌گیری (*Error in measurement*)، تورش تقسیم (*Division bias*) و درونزایی (*Indogeneity*) و در چارچوب دو الگوی خطی- نیمه لگاریتمی، با لحاظ تفکیک و تجمیع درآمد غیر کاری (متفرقه) صورت گرفته است. روش تخمین با فرض درونزایی متغیر دستمزد، در هر دو الگوی عرضه کار زوجین بر اساس روش گشتاورهای تعمیم یافته (*Generalized Method of Moments*) بوده و جهت رفع تورش انتخاب نمونه متغیر دستمزد در الگوی عرضه ساعات کار زنان از روش دو مرحله ای حکمن (*Heckit*) استفاده شده است. در گام دوم مطالعه، جهت آزمون الگوی واحد (*UM*) دو قید تجمیع درآمد غیر کاری و تقارن اثرات دستمزدی (شرایط اسلاتسکی) بررسی شده است. نتایج در نمونه مطالعه شده نشانگر تایید قید تجمیع درآمد در الگوی عرضه ساعات کار مردان و رد این قید در الگوی عرضه ساعات کار زنان در خانوار است. این در حالی است که نتایج آزمون قید تقارن اسلاتسکی در هر دو الگوی عرضه ساعات کار زوجین تایید می‌شود. نتایج آزمون الگوی واحد (*UM*) بر اساس داده‌های مطالعه شده، اگرچه شواهد مهمی را به نفع نظریه نئوکلاسیک فراهم می‌آورد و نشان می‌دهد که این الگو می‌تواند مرجعی قابل اعتنا در حوزه تبیین رفتار عرضه کار زوجین در خانوار به‌شمار رود، اما همچنان جهت بهبود سیاستگذاری توجه به الگوهای جدید عرضه کار زوجین در خانوار مطابق با داده‌های ملی می‌تواند در تحقیقات آینده مورد توجه قرار گیرد.

طبقه بندی JEL: J22, C29, D01

واژه‌های کلیدی: الگوی واحد، تجمیع درآمد غیر کاری، تقارن اثرات دستمزدی، عرضه کار خانوار.